

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Η επικείμενη αναθεώρηση του Συντάγματος, αποτελεί έναν **ενδιάμεσο κρίκο** στην αλυσίδα των αναθεωρήσεων, οι οποίες αποκτούν ασυνήθιστη για το πολιτικό σύστημα συχνότητα ('01, '06), δηλωτική της πρόθεσης για μια ριζική αναδιάρθρωση, με τη μέθοδο των «επεισοδίων».

Κάθε συνταγματικό κείμενο αποτυπώνει τον συσχετισμό δύναμης που έχει διαμορφώσει η ταξική πάλη στο δοσμένο χρονικό σημείο, και με βάση αυτόν καθορίζει τα πλαίσια της νομιμότητας εντός των οποίων «πρέπει» αυτή να διεξάγεται.

Το Σύνταγμα του '75, αποτυπώνει το συσχετισμό δύναμης εκείνης της περιόδου, καταγράφοντας αφ' ενός και **πρωτεύοντως, την σταθεροποίηση του πολιτικού συστήματος**, μετά από δεκαετίες κλυδωνισμών, αφ' ετέρου δε - για την εργατική τάξη - το απόσταγμα του πολιτικοποιημένου κινήματος της περιόδου, κυρίως στα κεφάλαια που περιέχουν τις αρχές της φιλελεύθερης αστικής δημοκρατίας. Η ιστορική συνάφεια του Συντάγματος αυτού με τους αγώνες, το πολυτεχνείο και την πτώση της χούντας, κατέγραψε στη συλλογική εργατική μνήμη, παραμορφωτικά, μόνο την δεύτερη, σχετικά φιλελεύθερη πλευρά του.

Από τότε και μέχρι την πρώτη ουσιαστική αναθεώρηση του 2001 (μια που η αναθεώρηση του '86 ξεκαθάρισε τον ενδοαστικό ανταγωνισμό Καραμανλή - Παπανδρέου και προσανατόλισε τον αστικό εκσυγχρονισμό και τις αναγκαίες αναδιαρθρώσεις), πολύ νερό κύλησε κάτω από τις γέφυρες για τον ελληνικό, αλλά και τον διεθνή καπιταλισμό, χωρίς, μέχρι τότε, να καταγραφούν αυτές οι αλλαγές στο θεμελιώδη συντακτικό νόμο. Η πτώση του ανατολικού μπλοκ, η σαρωτική νίκη του παγκόσμιου καπιταλισμού και ο νέος καταθλιπτικός συσχετισμός δύναμης, άναψαν το πράσινο φως στην αστική τάξη, να προχωρήσει στην επαναχάραξη των κοινωνικών συνόρων και την

επαναδιαπραγμάτευση του «κοινωνικού συμβολαίου», από τη νέα της - ιδιαίτερα αναβαθμισμένη σε σχέση με το παρελθόν - θέση.

Από την πλευρά της αστικής τάξης, η αναδιάρθρωση του συντακτικού κειμένου (που ξεκίνησε το 2001, συνεχίζεται σήμερα και θα ολοκληρωθεί σε επόμενη αναθεώρηση) είναι μια επιχείρηση πολυεπίπεδη, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα τελικό κείμενο, το οποίο θα καταγράφει στις θεμελιώδεις αρχές του την απόλυτη πρωτοκαθεδρία της αγοράς, τη θωράκιση απέναντι στον εσωτερικό εχθρό, την μεγαλύτερη δυνατή κερδοφορία του κεφαλαίου και την εξαγωγή της στο διεθνές περιβάλλον, μέσω του ειδικού ρόλου της χώρας στην περιοχή, κλπ, και όλα αυτά μεταβαίνοντας σε ένα νέο μοντέλο πολιτικής διακυβέρνησης. Τα παραπάνω δε, σε απόλυτα διαλεκτική σχέση με τη στρατηγική επιλογή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τον εντός αυτής ανταγωνισμό.

Είναι δεδομένο ότι μια ριζική αναδιάρθρωση στην παραπάνω κατεύθυνση, που θα γινόταν μονομιάς, θα δημιουργούσε ανεπιθύμητα μεγάλη κοινωνική αναταραχή. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί, ότι μια σειρά από αλλαγές στο μοντέλο πολιτικής διακυβέρνησης, βρίσκονται σε εξέλιξη, έτσι ώστε δεν είναι δυνατόν, σήμερα, να αποτυπωθούν καταληγμένες στο συντακτικό κείμενο.

Παράλληλα, καθόλου δεν πρέπει να υποτιμούμε το ρόλο της Ε.Ε. στην κίνηση των εσωτερικών αλλαγών. Τα απομακρυσμένα κέντρα αποφάσεων της Ε.Ε., προωθούν τις επιθυμητές από το σύνολο του κεφαλαίου αλλαγές, οι οποίες αυτόματα εντάσσονται στο εγχώριο θεσμικό πλαίσιο, απαλλάσσοντας την εγχώρια αστική τάξη και τις κυβερνήσεις της, από τους κοινωνικοπολιτικούς τριγμούς που θα επέφεραν αντίστοιχες αλλαγές στο Σύνταγμα (π.χ. ευρωτρομονόμος εν ισχύ, χωρίς αντίστοιχη αναθεώρηση των σχετικών διατάξεων του Συντάγματος).

Έτσι, επιλέγεται η λύση των επανειλημμένων αναθεωρήσεων, εν είδει «προγράμματος δράσης» της αστικής τάξης για την επόμενη πενταετία, οι οποίες, εκτός των άλλων, δημιουργούν στην κοινωνία την πεποίθηση ότι η

σχετική συζήτηση είναι άνευ ουσίας και χωρίς πρακτικές συνέπειες για τη ζωή της.

Στην παρούσα αναθεώρηση, η βασική ιεράρχηση του κεφαλαίου αφορά κατ' αρχάς την απομάκρυνση κομβικών φραγμών στην κερδοφορία του (εκπαίδευση, εκμετάλλευση περιβάλλοντος, δημόσια έργα), ακολούθως την αναδιάρθρωση κρατικών θεσμών στην κατεύθυνση της μετεξέλιξης του μοντέλου διακυβέρνησης και τέλος τον εκσυγχρονισμό παλαιών και τη δημιουργία νέων θεσμών - μηχανισμών που θα μπορούν να εξασφαλίζουν ταχύτερη και απρόσκοπτη κερδοφορία.

Ειδικότερα:

1. Παιδεία (άρθρο 16 Σ)

1^α. Η σχετική ρύθμιση, αποτελεί την πιο βαθιά τομή, από καταβολής αναθεωρήσεων. Εκτός της γνωστής παραμέτρου της δυνατότητας ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι κατευθύνσεις που τίθενται στην αιτιολογική έκθεση της κυβερνητικής πρότασης, για το σύνολο της εκπαίδευσης, ιδιωτικής ή δημόσιας. Διατυπώνεται λοιπόν, ρητά, ως στόχος, *«...η ανώτατη παιδεία της Χώρας μας να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού και διεθνούς εκπαιδευτικού περιβάλλοντος,.... θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην ανάδειξη της Χώρας μας σε κέντρο παιδείας και πολιτισμού για ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή»*, ενώ *«μέσω της ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού με τα υφιστάμενα κρατικά πανεπιστήμια, αποβαίνει τελικά προς όφελος της ποιότητας των παρεχομένων σπουδών...»*. Από τα παραπάνω καθίσταται σαφής ο στόχος της **δημιουργίας μιας νέας αγοράς της εκπαίδευσης, στην υπηρεσία της αγοράς, πρωτίστως δε, στην υπηρεσία του στρατηγικού στόχου του ελληνικού κεφαλαίου για αναβαθμισμένο ρόλο στην περιοχή των Βαλκανίων και συνεπώς στο διεθνή ανταγωνισμό.**

Το περιγραφόμενο μοντέλο ανταγωνιζόμενης δημόσιας - ιδιωτικής εκπαίδευσης είναι **διπλά παραγωγικό για το κεφάλαιο**, το οποίο κερδίζει τόσο μέσω της ίδρυσης και εκμετάλλευσης ιδιωτικών πανεπιστημίων, όσο και

από την υποταγή του συνόλου της εκπαιδευτικής διαδικασίας (ιδιωτικών και δημόσιων Α.Ε.Ι.) στην καπιταλιστική κερδοφορία.

Η αναθεωρημένη διάταξη θα εμμένει στο χαρακτηρισμό της παιδείας ως «δημοσίου αγαθού», αλλά προς αποφυγή παρεξηγήσεων, θα περιλαμβάνει νέα διάταξη στην οποία **θα οριοθετείται «η έννοια της ανώτατης εκπαίδευσης κατά τρόπο που να παρέχει βάση για την ορθολογική ανάπτυξή της, ώστε να αντανακλά τις νέες εξελίξεις που έχουν έως σήμερα συντελεστεί όσον αφορά την καθιέρωση του πανεπιστημιακού και του τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης»** ενώ εισάγεται παράγραφος δια της οποίας **«θα κατοχυρώνεται συνταγματικά το σύστημα διασφάλισης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, δημόσια ή μη»** (βλέπε συνταγματική κατοχύρωση της αξιολόγησης).

Οι παραπάνω διατάξεις, ακόμη πιο επικίνδυνες από τις πρώτες, δηλώνουν την πρόθεση του αστικού μπλοκ εξουσίας, να ολοκληρώσει δια της αναθεώρησης, ολόκληρη την αναδιάρθρωση της παιδείας, με τον πιο απόλυτο και ανελαστικό τρόπο. Είναι προφανές, ότι η «ορθολογική ανάπτυξη» που θα «αντανακλά τις νέες εξελίξεις» δεν δηλώνει τίποτε άλλο παρά **την ασφυκτική υποταγή της εκπαίδευσης (και της δημόσιας) στο άρμα της επιχειρηματικής έρευνας και αποτελεσματικότητας, την ευθεία λειτουργική προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην απόδοση κερδών για το κεφάλαιο.** Ακόμη και στην περίπτωση που κάποιο από τα δημόσια πανεπιστημιακά ιδρύματα θελήσει να αποφύγει τον στενό εναγκαλισμό με τις επιχειρήσεις, θα έχει να αντιμετωπίσει από τη μία πλευρά την έλλειψη χρηματοδότησης (δια της αξιολόγησής του ως μη ανταγωνιστικού) από την άλλη, έως και την απώλεια της ιδιότητάς του, ως «**ανώτατο** εκπαιδευτικό ίδρυμα».

1β. Η συζήτηση που ανοίχθηκε από την κυβέρνηση και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. σχετικά με τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα των νέων ιδιωτικών πανεπιστημίων, απέκρουσε, σκόπιμα, το γεγονός πως σε ότι αφορά τις ανώτερες επαγγελματικές σχολές (ΣΕΛΕΤΕ, ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΣ κλπ), η περί αναθεώρησης πρόταση δεν απαιτεί «μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα» των νέων

ιδρυμάτων, αντίθετα, προβλέπει «*παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και από άλλους φορείς (π.χ. κοινωνικούς εταίρους)...*». (βλέπε κάθε είδους εταιρία).

1γ. Τέλος, δεν πρέπει να μας διαφύγει η πρόσθεση νέας παραγράφου στην οποία θα καθιερώνεται «*η υποχρέωση του κράτους για θεσμική κατοχύρωση και ενίσχυση του εθελοντισμού, στο πλαίσιο της ανάγκης τόνωσης της ατομικής πρωτοβουλίας, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής*». Η εισαγωγή της εν λόγω διάταξης στο άρθρο 16, καταδεικνύει ότι η κυβέρνηση, πέραν της επιβράβευσης της εκούσιας δουλειάς του εθελοντισμού, σκοπεύει να συνδέσει την όποια τυχόν «θητεία εθελοντή» με την εκπαιδευτική διαδικασία και την ακόλουθη επαγγελματική αποκατάσταση.

2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (άρθρο 24Σ)

Η κυβερνητική πρόταση για αναθεώρηση της διάταξης αυτής, έρχεται σε απόλυτη συνέχεια της προηγούμενης, προωθώντας σε βάθος και έκταση τα συμφέροντα του κεφαλαίου σε ότι αφορά την εκμετάλλευση του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος.

Η προηγούμενη αναθεώρηση, εισήγαγε στην «προστασία» του περιβάλλοντος δύο «ωρολογιακές βόμβες»: τον **τεχνητό διαχωρισμό μεταξύ δάσους και δασικής έκτασης**, σύμφωνα με τον οποίο, όταν η δασική βλάστηση είναι ...αραιή(;), πρόκειται περί δασικής έκτασης και όχι δάσους, και την «**αρχή της αειφορίας**», σύμφωνα με την οποία είναι αποδεκτή η εκμετάλλευση (αξιοποίηση όπως λέγεται) των δασικών εκτάσεων, υπό την προϋπόθεση της διασφάλισης της ύπαρξής τους και για τις επόμενες γενεές. Ο δε αποχαρακτηρισμός των δασικών εκτάσεων επιτρεπόταν για λόγους που αφορούσαν «την εθνική οικονομία» και το «δημόσιο συμφέρον» (άρ. 117 Σ)

Η παρούσα αναθεώρηση προχωρεί περαιτέρω, διευκρινίζοντας κατ' αρχήν, ότι της αρχής της αειφορίας θα πρέπει να προκρίνεται η «**αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης η οποία επιβάλλει μεν την διαφύλαξη του φυσικού**

περιβάλλοντος και για τις επερχόμενες γενεές, χωρίς όμως να αποκλείει την αξιοποίησή του, δηλαδή τη λήψη εκείνων των μέτρων που είναι σε κάθε περίπτωση αναγκαία για την περαιτέρω ανάπτυξη, ιδίως οικονομική, της παρούσας γενεάς. Δηλαδή, όχι μόνο δεν απαγορεύεται η αξιοποίηση του περιβάλλοντος, αλλά αντιθέτως εν όψει της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, ... αυτή επιβάλλεται αρκεί να εξασφαλίζεται και η επιβίωση των μελλοντικών γενεών». Προς αποφυγή δε αφελών παρερμηνειών, η εν λόγω αξιοποίηση συναρτάται με τις διατάξεις του συντάγματος που αφορούν την υποχρέωση της Πολιτείας να προωθεί την ατομική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα προκειμένου περί εκμετάλλευσης του «εθνικού πλούτου» της χώρας (άρ. 5,17,106 Σ).

Επιπλέον, προστίθεται διάταξη στο εν λόγω άρθρο, δια της οποίας οι **δασικές εκτάσεις μπορούν να εντάσσονται στο χωροταξικό και πολεοδομικό σχέδιο της χώρας**, ρύθμιση η οποία, σε συνδυασμό με την αναθεώρηση της διάταξης που αφορά τους Ο.Τ.Α. (αρ. 102 Σ) και **παραχωρεί στους δήμους, εξουσία έγκρισης, τροποποίησης και εφαρμογής των πολεοδομικών σχεδίων, οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην τιμμεντοποίηση των τελευταίων ελεύθερων χώρων και δασών των σύγχρονων πόλεων.**

Το γόνιμο έδαφος της προηγούμενης αναθεώρησης, επιτρέπει στο σημερινό μπλοκ εξουσίας να προχωρήσει στην απόλυτη παράδοση του φυσικού περιβάλλοντος και του αστικού χώρου στο κεφάλαιο προς εκμετάλλευση. Η δεδομένη θέση του κατασκευαστικού κεφαλαίου στις πρώτες ταχύτητες της αστικής τάξης της χώρας αποτυπώνεται στο νέο σύνταγμα και οι συμπράξεις δημόσιου - ιδιωτικού τομέα θα αναλάβουν τα υπόλοιπα. Η ένταξη των δασικών εκτάσεων στο πολεοδομικό σχέδιο δεν αποκλείει ακόμη και πολυτελείς πολυκατοικίες μέσα σε δασύλλια, ενώ τα σχέδια για εμπορικά κέντρα με αντάλλαγμα αίθουσες πολιτισμού του δήμου, έχουν ήδη εκπονηθεί.

3. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Έχουμε παρατηρήσει την τελευταία δεκαετία, πολλαπλές αλλαγές στη λεγόμενη «τρίτη εξουσία», και σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Κατ' αρχήν, ο δικαστικός μηχανισμός πέρασε, από τον παλιό διεκπεραιωτικό του ρόλο, στο προσκήνιο, προκειμένου να υπηρετήσει τις νέες ανάγκες του συστήματος. Αφ' ενός να εφαρμόσει με τρόπο πανηγυρικό - και διαπαιδαγωγητικό για το εργατικό κίνημα - την ποινική καταστολή των κοινωνικών αγώνων και να δηλώσει ότι πλέον το σύστημα είναι ανελαστικό σε οποιαδήποτε αμφισβήτησή του. Αφ' ετέρου, και λόγω της ανυποληψίας του πολιτικού προσωπικού, σε ρόλο εγγυητή της καλής και νόμιμης λειτουργίας του συστήματος (από τον Ήρō στον Ευαγγελισμό, έως το ξεκαθάρισμα των «επίορκων» του ίδιου μηχανισμού). Ως εγγυητής δε της ομαλής λειτουργίας του συστήματος, χρησιμοποιείται ενίοτε και ως όπλο στον ενδοαστικό ανταγωνισμό (υπόθεση Μιχαλόπουλου, Κοντομηνά - Κουρή, Κόκκαλη κ.α.)

Τα τελευταία χρόνια, με αλληπάλληλες νομοθετικές παρεμβάσεις, απομακρύνθηκε ακόμη περισσότερο ο μηχανισμός αυτός από την κοινωνία και τον λαϊκό έλεγχο και η άσκηση των παραπάνω καθηκόντων, κινείται στον άξονα μιας, **διατυπωμένης πλέον**, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των θεσμών (βλέπε δομών του συστήματος) και των «ύποπτων» δικαιωμάτων των πολιτών.

Η παραπάνω νομοθετική παραγωγή, αλλά και εξ αντικειμένου ο νέος ρόλος του μηχανισμού αυτού, τον εντάσσει ολοένα και περισσότερο, όχι μόνο στα στρατηγικά συμφέροντα του κεφαλαίου (πράγμα δεδομένο σε κάθε περίπτωση και εποχή), αλλά και στον τακτικό προγραμματισμό της εκάστοτε κυβέρνησης, κατά τρόπον ώστε να θεωρείται ανεπίτρεπτη, ακόμη και η, ούτως ή άλλως σπάνια, διαφοροποίηση μεμονωμένου δικαστή (γι' αυτό άλλωστε και οι αλληπάλληλες εντολές των τελευταίων προέδρων του Α.Π. προς τα Πρωτοδικεία, να μην παραβιάζουν με τις αποφάσεις τους την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης, όπως και οι συχνές δημόσιες παραγγελίες ποινικών διώξεων από τον Υπουργό Δικαιοσύνης). Κατ' αυτόν τον τρόπο, η σχέση

μεταξύ κυβέρνησης και δικαστικού μηχανισμού (εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας) έχει ξεπεράσει ακόμη και την επίφαση της μεταξύ τους ισοτιμίας και διανύει ήδη το στάδιο μετάβασης στην φανερά υπάλληλη σχέση μεταξύ «δικαιοσύνης» και διοίκησης (κίνηση η οποία γεννά αντιδράσεις και ανταγωνισμούς και από τις δύο πλευρές).

Στο παραπάνω πλαίσιο, η νέα αναθεώρηση, έρχεται να πιέσει, να εκουγχρονίσει (σε όφελος του κεφαλαίου), και να ελέγξει ασφυκτικά το δικαστικό μηχανισμό.

3α. Η ίδρυση του Συνταγματικού δικαστηρίου (άρθρο 100 Σ), αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη τομή της παρούσας αναθεώρησης μετά την περί παιδείας διάταξη. Ιδρύεται ένα υπερδικαστήριο, το οποίο διαδέχεται το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, με επιπλέον αρμοδιότητες, τον τελικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων, αλλά και τη συμβατότητά τους με τις κοινοτικές (Ε.Ε.) διατάξεις. Μέχρι σήμερα, ο διάχυτος χαρακτήρας του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων, επέτρεπε θεωρητικά ακόμη και στο χαμηλότερης βαθμίδας δικαστήριο, να κρίνει αντισυνταγματική μια διάταξη νόμου και να μην την εφαρμόσει σε μια συγκεκριμένη υπόθεση. Στην πράξη, αυτό συνέβαινε σπανίως, αλλά συνέβαινε, και μάλιστα πιο συχνά σε αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (το οποίο είχε την επιπλέον δικαιοδοσία να απορρίψει συνολικά έναν νόμο ως αντισυνταγματικό). Με τη νέα ρύθμιση, η περί συνταγματικότητας αμφισβήτηση, οφείλει να υποβληθεί τελικά στο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο και μόνο μπορεί να αποφασίσει σχετικά.

Στην πράξη, εκτός της ανελαστικότητας του συστήματος απέναντι και στην παραμικρή παρέκκλιση μεμονωμένου δικαστή, στόχος της διάταξης είναι, βραχυπρόθεσμα, η απαλλαγή της εκάστοτε κυβέρνησης από τις καθυστερήσεις που συνεπάγονται οι συχνές περί αντισυνταγματικότητας αποφάσεις του ΣτΕ, το οποίο για διάφορους λόγους διατηρεί παραδοσιακά, μεγαλύτερη απόσταση από την εκάστοτε κυβερνητική εξουσία, και αρκετές φορές στο πρόσφατο παρελθόν δικαίωσε απαιτήσεις πολιτών έναντι αυτής. **Ο**

στρατηγικός στόχος όμως αυτής της παρέμβασης, είναι η αντιδραστική «αναδόμηση» του δικαστικού μηχανισμού, με μεταφορά αρμοδιοτήτων από κάτω προς τα πάνω, σε μια ακόμη πιο αυταρχική, ιεραρχική και συγκεντρωτική δομή, που όχι μόνο δεν επιτρέπει παρεκκλίσεις, αλλά επιπλέον στρατιωτικοποιεί έναν ήδη στεγανό κρατικό μηχανισμό.

Ιδιαίτερη σημασία, έχει και η ανάθεση στο νέο υπερδικαστήριο, δικαιοδοσίας περί της συμβατότητας των τυπικών νόμων με το κοινοτικό δίκαιο. Μετά τη γνωστή σύγκρουση μεταξύ κυβέρνησης Ν.Δ. και τμημάτων του ελληνικού και ευρωπαϊκού κεφαλαίου για την περίφημη διάταξη για τον βασικό μέτοχο, η απόσπαση αυτής της δικαιοδοσίας από τη Βουλή (η οποία μέχρι σήμερα κρίνει νομοθετώντας εντός των συμφωνημένων στην Ε.Ε. πλαισίων) και η ανάθεσή της στο νέο Συνταγματικό Δικαστήριο, αναδεικνύει την προσπάθεια του συστήματος να δημιουργήσει ένα μηχανισμό εξισορρόπησης των ανταγωνιζόμενων συμφερόντων και απορρόφησης των επικίνδυνων κραδασμών τους, στα πρότυπα των επιτροπών της Ε.Ε., πιο σταθερό και μόνιμο από τις κυβερνητικές πλειοψηφίες. Στρατευμένο στη συνολική στρατηγική του κεφαλαίου, το νέο αυτό δικαστήριο θα μπορεί να διατηρεί απόσταση (και σχετική απόσπαση) από τις ευκαιριακές ή για λόγους προπαγάνδας συγκρούσεις των αστικών κομμάτων εντός της Βουλής, και να λειτουργεί ως το δεξί χέρι του συλλογικού καπιταλιστή.

3β. Η αναθεώρηση των άρθρων 95 & 98Σ, τοποθετεί τις ρυθμίσεις για τις δημόσιες συμβάσεις στο κέντρο του ανώτατου συντακτικού νόμου της χώρας, αναδεικνύοντας την ιδιαίτερη σημασία αυτών των συμβάσεων για το σύστημα στην παρούσα φάση του. Έτσι, ιδρύεται ειδικό τμήμα στο ΣτΕ για την ταχεία εκδίκαση των σχετικών ασφαλιστικών μέτρων, ενώ αφαιρείται από το, πάντα ενοχλητικό, Συμβούλιο της Επικρατείας, η αρμοδιότητα του ελέγχου των συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, και ανατίθεται στο απολύτως ελεγχόμενο από την εκτελεστική εξουσία, Ελεγκτικό Συνέδριο. Καθόλου τυχαία, το ΣτΕ, υφίσταται παράλληλα, επιχείρηση ασφυκτικού ελέγχου και απογύμνωση δικαιοδοσίας.

Τα μεγάλα έργα και οι συμπράξεις δημόσιου - ιδιωτικού τομέα αποτελούν στρατηγικού χαρακτήρα επιλογές για το ελληνικό κεφάλαιο, κρίσιμες για την κερδοφορία του και την εξαγωγή της στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Με την αναθεώρηση επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός και η επιτάχυνση των διαδικασιών προώθησής τους. Με δεδομένο ότι η αστική νομιμότητα βρίσκεται σε εξέλιξη όσον αφορά την απόλυτη προσαρμογή της στην ανεξέλεγκτη κερδοφορία του κεφαλαίου, κρίνεται επικίνδυνη οποιαδήποτε επαφή του ΣτΕ με τις νέου τύπου συμβάσεις που αποτελούν τον πολιορκητικό κριό με τον οποίο η αστική τάξη θα προωθήσει την εκμετάλλευση σε νέα πεδία, ουσιαστικά στο σύνολο της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας.

3γ. Η κυβερνητική πρόταση, εισάγει στο συντακτικό νόμο υποχρέωση για συντομία στην έκδοση αποφάσεων (αρ.20 Σ) και αναθέτει το κρίσιμο θέμα των αυξήσεων των μισθών των δικαστών στο συνταγματικό δικαστήριο που θα συσταθεί (άρ. 88 Σ), προκειμένου αφ' ενός να ασκήσει πιέσεις στον μηχανισμό, αφ' ετέρου να ελέγξει οριστικά την ανεξέλεγκτη μέχρι σήμερα όρεξη των δικαστών για υπέρογκες αυξήσεις. Τέλος στο άρθρο 90Σ, εξορθολογίζεται η διαδικασία επιλογής της ηγεσίας των ανωτάτων δικαστηρίων από την εκτελεστική εξουσία (προς αποφυγή των γνωστών κραδασμών μεταξύ των κομμάτων εξουσίας) και τίθεται όριο θητείας των προέδρων και αντιπροέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων, 4ετές και 6ετές αντίστοιχα.

4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ (άρθρο 28 Σ)

Η προηγούμενη αναθεώρηση του Σ., ρύθμισε τα ζητήματα της εκχώρησης αρμοδιοτήτων του εθνικού κράτους προς την Ε.Ε., με μια ερμηνευτική δήλωση, η οποία παρέπεμπε στο σύνολο του άρθρου 28, με αποτέλεσμα, για την απόφαση περιορισμού στην άσκηση της εθνικής κυριαρχίας (βλέπε ΝΑΤΟ κλπ) απαιτείτο απόλυτη πλειοψηφία (50+1), ενώ για την ανάθεση αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το Σύνταγμα, σε διεθνείς οργανισμούς, απαιτείτο πλειοψηφία 3/5 του όλου αριθμού των βουλευτών.

Η κυβέρνηση, αναθεωρεί σήμερα την ερμηνευτική δήλωση (όχι το άρθρο), κατά τρόπον ώστε για όλα τα ζητήματα που αφορούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, να απαιτείται **απόλυτη πλειοψηφία (50+1) και όχι μεγαλύτερη.**

Η ερμηνεία της παραπάνω αναθεωρητικής κίνησης, δεν μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από την κίνηση της νομοθετικής παραγωγής των τελευταίων χρόνων, τόσο στο εσωτερικό, όσο και στα πλαίσια της Ε.Ε.

Η πρώτη παρατήρηση στο σημείο αυτό είναι, ότι μειώνεται ο αριθμός των βουλευτών που είναι απαραίτητοι για την εκχώρηση πολιτικών και πολιτειακών ακόμη αρμοδιοτήτων στα υπερεθνικά όργανα, διευκολύνοντας τη σχετική διαδικασία **ενίσχυσης του ευρωπαϊκού δικαίου.** Ήδη, τα τελευταία χρόνια, με σειρά από αποφάσεις των οργάνων της Ε.Ε. και με την απόλυτη συμφωνία του ελληνικού κεφαλαίου έχει **σημειωθεί αποφασιστική ενίσχυση του διεθνούς δικαίου σε σχέση με το εθνικό,** παράγοντας άμεσα αποτελέσματα στην καθημερινή ζωή της εργαζόμενης πλειοψηφίας της χώρας (αναδιάρθρωση εργασιακών σχέσεων, ιδιωτικοποιήσεις, ευρωτρομονόμοι κ.ά.) και ταχύτατη κερδοφορία για το ελληνικό κεφάλαιο, χωρίς πολιτικό κόστος για τις κυβερνήσεις του.

Το γεγονός ότι τα πολιτικά κέντρα των αποφάσεων απομακρύνονται ολοένα και περισσότερο από την εργαζόμενη πλειοψηφία, έτσι ώστε η, εντός των αστικών πλαισίων, αποδεκτή, ταξική πάλη αποκτά χαρακτήρα έμμεσο, μακροπρόθεσμο και ακίνδυνο, οδηγεί σε έναν πολιτικό αυτοματισμό που παράγει κέρδη τόσο για το ευρωπαϊκό, όσο και για το ελληνικό κεφάλαιο. Ο προαναφερθείς πολιτικός αυτοματισμός απονομιμοποιεί, κάθε εργατική αμφισβήτηση, και την καταστέλλει προληπτικά, εν τη γενέσει της.

Πρόκειται άραγε για μια επιβολή του διεθνούς δικαίου επί του εθνικού σε όφελος του κεφαλαίου, μια έξωθεν επέμβαση και αναδιαμόρφωση του εσωτερικού; Στο ερώτημα αυτό, μια καταφατική απάντηση θα ήταν απολύτως λανθασμένη.

Ήδη, από τις αρχές τις δεκαετίας του '90, το εσωτερικό δίκαιο αλλάζει, εξελίσσεται και αναδιαρθρώνεται στις ίδιες κατευθύνσεις με το διεθνές,

υπηρετώντας τους ίδιους, άμεσους και μακροπρόθεσμους στόχους του κεφαλαίου. Τα τελευταία χρόνια αυτή η αναδιάρθρωση του εσωτερικού δικαίου έχει αποκτήσει ιδιαίτερη ταχύτητα και βιαιότητα, αναδομεί δε, ολοένα και πιο ολοκληρωμένα και βαθιά, όλα τα επίπεδα της ζωής του εργαζόμενου, ανατρέποντας κάθε «αυτονόητο» και παγιωμένο εργατικό δικαίωμα. Η νέα, εσωτερική νομιμότητα έχει, ήδη, αποκτήσει «γκρίζες ζώνες» στις οποίες συνωστίζεται η μεγάλη πλειοψηφία των εργαζόμενων και όχι μόνο οι πρωτοπορίες.

Στην επικείμενη δε αναθεώρηση, δεν πρέπει να μας διαφύγει το γεγονός ότι αναθεωρείται μόνο η ερμηνευτική δήλωση και όχι το ίδιο το άρθρο, το οποίο διατηρείται αναλλοίωτο. Ας σημειωθεί, ότι θα ήταν εύκολο για τον αστικό συνασπισμό εξουσίας, να αναθεωρήσει τη διάταξη κατά τρόπο ώστε να την καταστήσει αγωγό αυτόματης μεταφοράς αρμοδιοτήτων από το εθνικό κράτος στον υπερεθνικό οργανισμό, και αντίστροφης μεταφοράς νομοθεσίας από την Ένωση στο εσωτερικό δίκαιο. **Η επιλογή της αναθεώρησης μόνο της ερμηνευτικής δήλωσης, καταδεικνύει την πρόθεση του εθνικού κράτους να διατηρήσει τον αποφασιστικό του ρόλο και για τη συμμετοχή του και τα όριά της, αλλά και για την ίδια την ύπαρξη της συγκεκριμένης ολοκλήρωσης, δεδομένου του λυσσαλέου ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού και του στρατηγικού μεν χαρακτήρα των ολοκληρώσεων για το κεφάλαιο, αλλά όχι απαραίτητα και για πάντα, αυτής της ολοκλήρωσης.**

Άλλωστε, η νέα εσωτερική και διεθνής νομιμότητα, διατηρεί μια ευελιξία σε ότι αφορά την εφαρμογή κανόνων διεθνούς δικαίου που θα μπορούσαν να ευνοήσουν εργατικές διεκδικήσεις. **Έτσι, στο πρόσφατο παράδειγμα των χιλιάδων συμβασιούχων, ενώ η ευρωπαϊκή οδηγία υπαγόρευε την εξαφάνιση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου δια της μονιμοποίησης, η κυβέρνηση, χωρίς ευρωπαϊκές ενστάσεις, τις εξαφάνισε δια της απόλυσης!** (Όμοιο παράδειγμα είχαμε δει και στο ευρωσύνταγμα, με την διάταξη που απέκλειε την εναρμόνιση των νομοθετικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την κοινωνική προστασία της εργασίας (συνθήκες

εργασίας, εκμετάλλευση μεταναστών, μέτρα προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων κ.ά.) μια που μια τέτοια εναρμόνιση θα μπορούσε να οδηγήσει π.χ. έλληνες εργαζόμενους ή μετανάστες, να διεκδικήσουν την εφαρμογή και στην Ελλάδα, των κατακτήσεων του εργατικού κινήματος των μητροπόλεων του καπιταλισμού.

Η ταυτόχρονη παρατήρηση της εξέλιξης εσωτερικού και διεθνούς δικαίου, μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι δεν πρόκειται για μια έξωθεν επιβολή των συμφερόντων του κεφαλαίου δια της ενίσχυσης του διεθνούς δικαίου, αλλά για ταυτόχρονη, αλληλοδιαπλεκόμενη κίνηση εσωτερικού και διεθνούς, προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης του κερδοφόρου για το κεφάλαιο, κοινωνικοπολιτικού και οικονομικού χάρτη της φάσης του συστήματος που διανύουμε. Σ' αυτό το πλαίσιο, η ενίσχυση του διεθνούς δικαίου έναντι του εθνικού είναι αναγκαία για την επιτυχία των, στρατηγικού χαρακτήρα για το κεφάλαιο, ολοκληρώσεων, υπηρετείται ταυτόχρονα από το εθνικό και το διεθνές δίκαιο, και παράγει κέρδη τόσο για το διεθνές κεφάλαιο όσο και για την εθνική αστική τάξη.

5. ΕΡΓΑΣΙΑ

5^α. Στο άρθρο 22 του συντάγματος του '75, καθιερώνεται η εργασία ως δικαίωμα των πολιτών, με παράλληλη υποχρέωση της πολιτείας να δημιουργεί συνθήκες απασχόλησης όλων των πολιτών. Επιπλέον, στο δεύτερο εδάφιο καθιερώνεται δικαίωμα, όλων των εργαζομένων, ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.

Η επικείμενη αναθεώρηση της σχετικής διάταξης αντικαθιστά τις ενοχλητικές φράσεις «δικαιώματα πολιτών - ίση αμοιβή - υποχρέωση πολιτείας», με την πολιτικά ορθή φράση: *«η πολιτεία υποχρεούται να μεριμνά για την εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής»!!!*

Είναι προφανές, ότι οι ορδές των ανέργων, των ανασφάλιστα εργαζομένων, των μεταναστών κλπ, δεν έχουν δει πρακτικό αντίκρισμα της

διάταξης αυτής στη ζωή τους, όσα χρόνια αυτή ήταν σε ισχύ. Ούτε βέβαια επρόκειτο να δουν στο μέλλον, από αυτόν και μόνο το λόγο. Η υποχρέωση όμως της πολιτείας για παροχή συνθηκών απασχόλησης, έστω θεωρητικά, και το αντίστοιχο δικαίωμα των πολιτών, μαζί με αυτό της ίσης αμοιβής, αντανακλούν προηγούμενες φάσεις του καπιταλιστικού συστήματος, όταν το «κράτος πρόνοιας», αποτελούσε τρόπο ενσωμάτωσης της εργατικής δυσαρέσκειας. **Η επιλογή της κυβέρνησης να απαλείψει τις σχετικές διατάξεις από τον θεμελιώδη νόμο του πολιτεύματος, αποτελεί δήλωση προσανατολισμού του μοντέλου πολιτικής διακυβέρνησης.** Η σημερινή «πολιτεία» διατυμπανίζει το ρόλο της ως στρατηγείο καπιταλιστικής ανάπτυξης και κερδοφορίας και αρνείται οποιαδήποτε υποχρέωση έναντι της εργαζόμενης πλειοψηφίας. Στις εποχές δε της υπερεκμετάλλευσης των μεταναστών και της οδηγίας Μπόλκενστάϊν, η ίση αμοιβή για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία, αποτελεί επικίνδυνο για το κεφάλαιο, ιστορικό προηγούμενο.

Το σύγχρονο μοντέλο πολιτικής διακυβέρνησης, αφήνει πίσω του τις προσπάθειες ενσωμάτωσης μέσω παροχών πρόνοιας, και προχωρά στην επίδειξη δύναμης προκειμένου να σφραγίσει τα όρια της ταξικής πάλης.

5β. Η βίαιη αναδιάρθρωση των εργασιακών σχέσεων την τελευταία δεκαπενταετία, δημιούργησε γόνιμο έδαφος για την κοινωνική αποδοχή της αναθεώρησης του άρθρου 103 Σ, και την, επί της ουσίας, **κατάργηση για το μέλλον, της μονιμότητας για τους υπαλλήλους του δημοσίου.**

Έτσι, η νέα ρύθμιση, υπό την επίφαση ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η ανισότητα στην εξέλιξη των μονίμων υπαλλήλων με τους εργαζομένους με συμβάσεις αορίστου χρόνου, προβλέπει την, μέσω Α.Σ.Ε.Π., κάλυψη οργανικών θέσεων του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα από υπαλλήλους με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.

Οι χιλιάδες εργαζόμενοι στο δημόσιο με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, ανασφαλείς όσο και οι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα, αποτελούν την «πέμπτη φάλαγγα» για την κοινωνική νομιμοποίηση

αυτής της διάταξης, αγνοώντας όμως ότι: α) αυτή αφορά μελλοντικές προσλήψεις που θα γίνουν μέσω Α.Σ.Ε.Π., β) δεν πρόκειται να εξομοιώσει τους ίδιους με τους μονίμους δημόσιους υπαλλήλους, γ) με την διάταξη αυτή, απλώς δεν πρόκειται ξανά να προσληφθεί υπάλληλος στο δημόσιο με σχέση δημοσίου δικαίου (εκτός από τους τομείς του «σκληρού» κρατικού πυρήνα).

Και βέβαια, η ιστορία του εργατικού κινήματος έχει αποδείξει, ότι η χειροτέρευση της θέσης μιας μεγάλης κατηγορίας εργαζομένων δεν «εξισορροπείται» από την αναβάθμιση μιας άλλης, αντίθετα, συμπαρασύρει στην ίδια κατεύθυνση και συμπίεζει προς τα κάτω, το σύνολο της τάξης.

5γ. Τέλος, υπό την επίφαση της αντιμετώπισης της «ανάγκης για παροχή υπηρεσιών υψηλού επιπέδου στους πολίτες, με παράλληλο σεβασμό στο δημόσιο χρήμα», με την αναθεώρηση του άρθρου **104 Σ**, θεσπίζεται «προσωπική ευθύνη για παράνομη υπαίτια συμπεριφορά, η οποία συνεπάγεται βλάβη στην περιουσία του δημοσίου σύμφωνα με τις ρυθμίσεις σχετικού εκτελεστικού νόμου».

6. Ο.Τ.Α.

Οι κεντρικές επιλογές του συστήματος σε ότι αφορά το ρόλο των δήμων, έχουν ήδη τα τελευταία χρόνια παράξει αποτελέσματα, με συνέπεια να καταστήσουν επιβεβλημένη την αναθεώρηση της διάταξης του άρθρου **102 Σ**, στην κατεύθυνση της περαιτέρω μεταφοράς αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος προς αυτούς. Έτσι, διευκολύνεται ειδικά **η ανάθεση της έγκρισης, τροποποίησης και εφαρμογής των πολεοδομικών σχεδίων στους δήμους**, αλλά και σειρά άλλων αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος, που ολοκληρώνουν τον ρόλο του δήμου ως «τοπικό κράτος» το οποίο υλοποιεί κεντρικές πολιτικές επιλογές, παρεμβαίνει στις εργασιακές σχέσεις και προωθεί την κερδοφορία των αλληλοδιαπλεκόμενων, τοπικών και κεντρικών, συμφερόντων.

7. Κατά τα λοιπά, η αναθεώρηση προχωρεί σε εκσυγχρονισμό (σε όφελος του κεφαλαίου πάντα) διαδικασιών και διόρθωση λαθών της προηγούμενης. Έτσι, αναθεωρείται η διάταξη για τον βασικό μέτοχο (αρ.14 Σ) στην κατεύθυνση των οδηγιών της Ε.Ε., εντάσσονται στην προστασία της ιδιοκτησίας και τα πνευματικά δικαιώματα (αρ. 17 Σ), προφανώς για την εξασφάλιση των συμφερόντων των εταιριών (δισκογραφικών, νέας τεχνολογίας κλπ), ρυθμίζεται το δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων να θέτουν υποψηφιότητα για τις εθνικές εκλογές χωρίς προηγούμενη παραίτησή τους (άρ. 56 Σ), καταργείται το απόλυτο ασυμβίβαστο των βουλευτών (αρ. 57 & 115 Σ), καταργείται η βουλευτική ασυλία (αρ.63 Σ), με την βουλή να αποφασίζει την άρση της κατά κανόνα, εκτός εάν «*διαπιστωθεί ότι αυτή ζητείται για πολιτικούς λόγους*», και τέλος στο άρ. 29 Σ, ρυθμίζεται ο έλεγχος της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, κατά τρόπο εξορθολογιστικό στην παρούσα φάση, που όμως θα μπορούσε στο μέλλον να χρησιμοποιηθεί και για τη χειραγώγηση και αποκλεισμό «επικίνδυνων» για την εξουσία πολιτικών κομμάτων, αφού εκτός των κανόνων διαφάνειας, θεσπίζεται ως πρωτεύουσα πηγή χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων ο Κρατικός Προϋπολογισμός με αυστηρότερους περιορισμούς στην χρηματοδότηση από ιδιωτικές πηγές, οι οποίες συνιστούν εξαίρεση».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Προφανές από τα παραπάνω, αλλά και από την απλή ανάγνωση της αναθεωρητικής πρότασης, καθίσταται το συμπέρασμα, ότι η εν λόγω αναθεώρηση, κινείται στον άξονα των συμφερόντων του εθνικού και ευρωπαϊκού κεφαλαίου και στην ίδια κατεύθυνση με το ευρωσύνταγμα και τις λοιπές αποφάσεις της Ε.Ε.

Οι αρχές «αγορά, πόλεμος, τρομοκρατία», ως πυλώνες του σύγχρονου φάσης του συστήματος, αποτελούν στρατηγικού χαρακτήρα επιλογές και για το ελληνικό κεφάλαιο, με τη διαφορά ότι η αποτύπωσή τους στον θεμελιώδη

συντακτικό νόμο του ελληνικού κράτους, γίνεται με διαφορετική - πιο αργή - ταχύτητα, απ' ότι στο ευρωσύνταγμα ή στις αποφάσεις της Ε.Ε.

Κι αυτό, από τη μία πλευρά, γιατί η απ' ευθείας αποτόπωση στο Σύνταγμα, διατάξεων που προβλέπουν συμμετοχή σε προληπτικούς πολέμους, τρομοκρατικές παρεμβάσεις στο εσωτερικό ξένων κρατών και απόδοση της ιδιότητας του τρομοκράτη στους συμμετέχοντες στους κοινωνικοπολιτικούς αγώνες, θα αποκάλυπτε στο σύνολο της κοινωνίας το πραγματικό πρόσωπο της πολιτικής «άμυνας και ασφάλειας» και εύλογα θα δημιουργούσε επικίνδυνη πολιτική αναταραχή. Είναι δε χαρακτηριστικό, ότι στις εποχές της ολοένα και μεγαλύτερης διολίσθησης προς έναν κοινοβουλευτικό ολοκληρωτισμό, εκφραζόμενης καθημερινά και στην πράξη, δεν αναθεωρείται καμία από τις διατάξεις που αφορούν ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχει σήμερα αντίστοιχη ανάγκη του ελληνικού κεφαλαίου γι' αυτού του είδους την παρέμβαση, δεδομένου, ότι με τη συμμετοχή του στα κέντρα της ευρωπαϊκής ένωσης έχει προωθήσει τις αντίστοιχες πολιτικές στο εσωτερικό, τόσο με την επικύρωση των σχετικών αποφάσεων της Ε.Ε. στο εσωτερικό δίκαιο, όσο και στην πράξη, με τη συμμετοχή του σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις εντός και εκτός Ένωσης, χωρίς να απαιτείται η αναθεώρηση των σχετικών διατάξεων του Συντάγματος, η οποία μπορεί να περιμένει μερικά χρόνια ακόμη.

Δεν ισχύει βέβαια το ίδιο για την **θεσμική κατοχύρωση της αγοράς ως θεμέλιο λίθο του σύγχρονου εθνικού κράτους**, η οποία άλλωστε αποτελεί και τον κεντρικό πυρήνα των επιδιώξεων του συνόλου του διεθνούς και ελληνικού κεφαλαίου, στον οποίο υποτάσσονται τόσο η «άμυνα» όσο και η «ασφάλεια», και μάλιστα με ιδιαίτερη για το ελληνικό κεφάλαιο σημασία.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι για την Ε.Ε. η στρατιωτική επιχειρησιακή αυτονομία, αποτελεί κρίσιμο κρίκο προκειμένου να διεκδικήσει το ρόλο του δεύτερου, ανταγωνιστικού των Η.Π.Α., πόλου στη διεθνή καπιταλιστική αγορά, γεγονός που αποτυπώθηκε γλαφυρά στο ευρωσύνταγμα. Αντίθετα, η Ελλάδα προτάσσει το στρατηγικό στόχο της κυριαρχίας στα Βαλκάνια - και

άρα της αναβάθμισής της στον διεθνή ανταγωνισμό - μέσω της οικονομικής, πρωτίτως, διείσδυσης, στην περιοχή, χωρίς, προς το παρόν, βλέψεις αυτόνομης στρατιωτικής δράσης, αρκούμενη, σε ότι αφορά την στρατιωτική δράση, στην αναβαθμισμένη συμμετοχή της στις δυνάμεις της Ε.Ε.

Τόσο από ανάγκη όσο και από επιλογή, η ελληνική κυβέρνηση αναθεωρεί εκείνες τις διατάξεις που αποτελούν φραγμό στην επέκταση της εκμετάλλευσης σε νέα πεδία. Δεδομένου ότι το Σύνταγμα του '75, με κανέναν τρόπο δεν εξασφάλιζε τις εργατικές κατακτήσεις στον τομέα των εργασιακών σχέσεων και δικαιωμάτων, οι σχετικές αναδιαρθρώσεις και η μετατροπή του εργαζόμενου σε μονάδα παραγωγής κέρδους για το κεφάλαιο, προχωρούν με ταχύτητα τα τελευταία χρόνια, μέσω της αλυσίδας των τυπικών νόμων των υπουργείων εργασίας και οικονομικών, χωρίς να χρειάζεται αναθεώρηση διάταξης του συντάγματος. Οι ίδιες αναδιαρθρώσεις οδήγησαν και στην κατάργηση στην πράξη της μονιμότητας για τους νέους δημοσίου υπαλλήλους, την οποία, η αναθεώρηση απλά θεσμοθετεί εκ των υστέρων.

Η εμπορευματοποίηση της παιδείας και η υποταγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις ανάγκες του κεφαλαίου, καθώς και η ολοκληρωτική εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος και του αστικού χώρου, αποτελούν κρίσιμους τομείς στη δραστηριότητα του ελληνικού κεφαλαίου τα επόμενα χρόνια.

Επιπλέον, μέσω της αναθεώρησης των διατάξεων αυτών, εισάγονται στον συντακτικό νόμο της πολιτείας, ως θεμελιώδεις, τόσο η αρχή της «αγοράς και του ανταγωνισμού» όσο και οι βλέψεις του ελληνικού κράτους για κυρίαρχο ρόλο στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Με αυτόν τον τρόπο, τίθενται οι κατευθυντήριες γραμμές με βάση τις οποίες θα ερμηνεύονται, όχι μόνο οι σχετικές διατάξεις του συντάγματος, αλλά και το σύνολο των σχετικών τυπικών νόμων που θα ακολουθήσουν. Η απρόσκοπτη λειτουργία του ακραίου ανταγωνισμού - και η προς εξαγωγή κερδοφορία - και όχι η διασφάλιση οποιουδήποτε κοινωνικού αγαθού, θα αποτελεί στο μέλλον

το κριτήριο με βάση το οποίο θα καλούνται οι αρχές και τα δικαστήρια να λύνουν ζητήματα που αφορούν την παιδεία, το περιβάλλον, την εργασία κλπ.

Τέλος, στην παρούσα αναθεώρηση, αποτυπώνονται μερικά ακόμη βήματα της μεταβατικής διαδικασίας περάσματος από την (παρωχημένη για το κεφάλαιο και ανυπόληπτη για την εργατική τάξη) αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία, σε ένα νέο μοντέλο πολιτικής διακυβέρνησης, στα πρότυπα του μοντέλου που σε πολύ πιο προωθημένες γραμμές είχε αποτυπωθεί στο ευρωσύνταγμα (η σχετική καταγραφή είχε ήδη ξεκινήσει από την προηγούμενη αναθεώρηση).

Αν και η αναλυτική καταγραφή της διαδικασίας αυτής απαιτεί ένα άλλο, ξεχωριστό κείμενο, οφείλουμε εν συντομία να παρατηρήσουμε μερικούς βασικούς άξονες αλλαγών:

A) Η παραδοσιακή «ανεξαρτησία» των εξουσιών (νομοθετικής, εκτελεστικής, δικαστικής), που αποτελούσαν, διακηρυκτικά, τις εγγυήσεις δημοκρατικότητας του πολιτεύματος, δίνει τη θέση της σε μια υδροκέφαλη εκτελεστική εξουσία (διοίκηση) η οποία ολοένα και περισσότερο αποκτά και διακηρύσσει, έλεγχο επί των λοιπών (π.χ. δημόσιες παρεμβάσεις, αναδόμηση και έλεγχος του δικαστικού μηχανισμού, χρήση του ως αμιγώς κατασταλτικού, μείωση του ρόλου των βουλευτών μέσω της ψήφισης των πιο κεντρικών, εσωτερικά και εξωτερικά, νομοθετημάτων από την κυβερνητική πλειοψηφία κ.α.) Η υδροκέφαλη εκτελεστική εξουσία, έλκει τη νομιμοποίησή της από την άνοδο των δεικτών της οικονομίας και διακηρύττει την πρόθεσή της να λειτουργήσει ως εκπρόσωπος του συλλογικού καπιταλιστή, στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

B) Παραδοσιακές λειτουργίες του αστικού «κράτους δικαίου» ανατίθενται σε ολιγομελή διορισμένα, «ανεξάρτητα» όργανα. Στο πρώτο επίπεδο, οι ανεξάρτητες αρχές που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια και συνιστώνται από διορισμένους τεχνοκράτες, επιχειρείται να ενσωματώσουν την κοινωνική εν γένει δυσaréσκεια, απέναντι σε ένα κράτος που δηλώνει πλέον ότι δεν εγγυάται το ίδιο το σεβασμό των δικαιωμάτων των πολιτών του. Έτσι, ο

Συνήγορος του πολίτη, η Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η Αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, η Αρχή διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών, ο Συνήγορος του καταναλωτή κ.ά., χωρίς καμία ουσιαστική δυνατότητα επιρροής στην ασκούμενη πολιτική, αποτελούν ένα σύγχρονο «κυτίο παραπόνων», ένα «αμορτισερ» απορρόφησης κοινωνικών κραδασμών.

Στο δεύτερο επίπεδο, κάποιες από τις παραπάνω «ανεξάρτητες» αρχές, επιτελούν σοβαρό έργο για τον σύγχρονο ελληνικό καπιταλισμό. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού και το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, δεν ασχολούνται πρωτίστως με τις «ριάλιτι» εκπομπές, αλλά αποτελούν εκδήλωση της προσπάθειας του συστήματος για μια κατ' αρχήν θεσμική ρύθμιση του άκρατου ενδοαστικού ανταγωνισμού (ο οποίος, ανεξέλεγκτος, θα μπορούσε να καταστεί επικίνδυνος για το συλλογικό καπιταλιστικό συμφέρον) μέσω της δημιουργίας οργάνων, τα οποία θα λειτουργούν σε σχετική απόσταση από την εκάστοτε κυβερνητική εξουσία, βάσει κανόνων κοινά συνήθως παραδεδεγμένων, στα πρότυπα των αντίστοιχων οργάνων της Ε.Ε.

Γ) Η Τράπεζα της Ελλάδας, παρεμβαίνει στην ασκούμενη από την εκάστοτε κυβέρνηση οικονομική πολιτική και διατηρεί πάγια και αυτοτελή σύνδεση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, γεγονός που την αναδεικνύει σε κρίσιμο θεσμό του συστήματος, με σχετική αυτοτέλεια από την εκάστοτε κυβερνητική πλειοψηφία, προσδεμένο μόνιμα στον πιο σκληρό πυρήνα των συμφερόντων του ελληνικού κεφαλαίου.

Δ) Τέλος, τόσο με τις νέες αποτυπώσεις των αρχών της πιο βάρβαρης αγοράς στο σύνταγμα, όσο και με την προηγούμενη εσωτερικευση στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο, των σχετικών αποφάσεων της Ε.Ε., ήδη το ελληνικό εθνικό κράτος έχει υιοθετήσει τον ακραίο ανταγωνισμό, το δόγμα ενιαίας αντιμετώπισης εσωτερικού και εξωτερικού εχθρού, με πολιτικά ή στρατιωτικά μέσα, τους προληπτικούς πολέμους, τη διαχείριση των κρίσεων στο εσωτερικό άλλων κρατών. Στην πράξη, η παραχωρούμενη στο κεφάλαιο ασυδοσία, η

υπερδιόγκωση των κατασταλτικών μηχανισμών, η τάση συγχώνευσης στρατού αστυνομίας, η αλλαγή του στρατιωτικού δόγματος του ελληνικού στρατού προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης «ασύμμετρων απειλών» και η καταγεγραμμένη πλέον στη νομιμότητά του, ανελαστικότητα σε οποιαδήποτε αμφισβήτηση, σε συνδυασμό με τα προαναφερόμενα, **καταγράφουν ένα εθνικό κράτος, επιτελείο καπιταλιστικής ανάπτυξης και κερδοφορίας, εχθρικό απέναντι στο σύνολο της εργαζόμενης πλειοψηφίας.**

Σε γενικές γραμμές (μια που πολλά περισσότερα θα έπρεπε να ειπωθούν), αυτό είναι το εθνικό κράτος της «σύγχρονης Ελλάδας». Το παλιό γνώριμο εθνικό κράτος των αστικοδημοκρατικών αρχών διακυβέρνησης δεν υπάρχει πια. Το νέο εθνικό κράτος, με τα χαρακτηριστικά που περιγράψαμε, απαλλάσσεται από την παρωχημένη για το κεφάλαιο αστική δημοκρατία και φέρνει στην επιφάνεια τον πιο σκληρό πυρήνα της δικτατορίας της αστικής τάξης. Είμαστε ήδη σε θέση να περιγράψουμε τον κοινοβουλευτικό ολοκληρωτισμό, όχι βερμπαλιστικά, αλλά ως υπαρκτή τάση με ταχεία εξέλιξη, συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και αποτελέσματα για την ταξική πάλη.

Εθνικό κράτος και υπερεθνικός σχηματισμός (Ε.Ε.), κινούνται, αλληλοδιαπλεκόμενα και ταυτόχρονα προς την ίδια κατεύθυνση, με ενίσχυση του ενός ή του άλλου, όπου υπάρχει αντίστοιχη ανάγκη του κεφαλαίου. Η ενίσχυση του υπερεθνικού αποτελεί αναγκαιότητα για την επιτυχία της ολοκλήρωσης, στο βαθμό που αυτή αποτελεί κοινό κεντρικό στόχο του ευρωπαϊκού κεφαλαίου, προκειμένου η ένωση να διεκδικήσει με επιτυχία το ρόλο του δεύτερου πόλου, αλλά και να ανταγωνιστεί τις Η.Π.Α., στην παγκόσμια σκακιέρα. Ταυτόχρονα, η ενίσχυση αυτή, εξυπηρετεί τα εθνικά κράτη που, κινούμενα στην ίδια κατεύθυνση, επιτυγχάνουν μεγαλύτερες ταχύτητες και λιγότερους κοινωνικοπολιτικούς τριγμούς. Με την πολιτική αυτοματοποίηση που «προσφέρει» ο υπερεθνικός σχηματισμός, κερδοφορούν και το εθνικό κράτος και οι εθνικές αστικές τάξεις από τη μεσαιωνική εκμετάλλευση των εργατικών τάξεων. Μια κερδοφορία, που

κατόπιν μεταφράζεται σε ισχύ στον ενδοκαπιταλιστικό ανταγωνισμό, εντός και εκτός ολοκλήρωσης.

Ούτε αυτό το εθνικό κράτος λοιπόν μπορούμε να υπερασπιστούμε ούτε φυσικά να επιστρέψουμε στην ιστορική στιγμή που η αστική τάξη ως πρωτοπορία επέβαλε τις αστικοδημοκρατικές ελευθερίες (μια που οι εργατικές κατακτήσεις του 19^{ου} και του 20^{ου} αι., συνδέονται περισσότερο με τον άξονα των σοσιαλιστικών επαναστάσεων και των παγκοσμίων πολέμων που έθεσαν εν τοις πράγμασι ζήτημα ανατροπής του συστήματος).

Πολύ περισσότερο, που η υπεράσπιση του συντάγματος του '75, θα αγνοούσε την πιο κεντρική λειτουργία του. Όπως αναφέρθηκε εισαγωγικά, **το σύνταγμα του '75 αποτύπωσε πρωτίτως τη σταθεροποίηση του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος** μετά από δεκαετίες κλυδωνισμών και σοβαρών κοινωνικοπολιτικών αμφισβητήσεων (από τη μετεμφυλιακή εποχή στα Ιουλιανά και τη χούντα, η έλκουσα επενδύσεις πολιτική σταθερότητα, παρέμενε ζητούμενη από το κεφάλαιο) και δευτερευόντως τα κέρδη του κινήματος. Μια από τις λειτουργίες της χούντας - με ευθύνη και των δυνάμεων της αριστεράς της εποχής - ήταν η μετατόπιση του κέντρου βάρους της συζήτησης στο κίνημα, από τη βασική αντίθεση εκμετάλλευσης, στην απαίτηση για αστικοδημοκρατικές ελευθερίες. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε, οι πιο προοδευτικές καταγραφές στο σύνταγμα του '75, αφορούν τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα (τα οποία έχουν καταργηθεί χωρίς αναθεώρηση). Κατά τα λοιπά, η εν λόγω «συνθήκη ειρήνης», κατοχύρωσε την ιδιοκτησία και την εκμετάλλευση, την προώθηση της καπιταλιστικής κερδοφορίας (λεγόμενη ιδιωτική πρωτοβουλία), την υποχρέωση για διαμόρφωση εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης, περιορισμούς στην άσκηση όλων των εργατικών δικαιωμάτων κ.ά.

Μήπως όμως η μη υπεράσπιση της αστικής δημοκρατίας και του συντάγματός της, σημαίνει εγκατάλειψη των αστικοδημοκρατικών κατακτήσεων από την εργατική τάξη; Κατηγορηματικά όχι. **Αντίθετα, σημαίνει υπεράσπιση οποιασδήποτε ελευθερίας, όπου και να είναι**

καταγεγραμμένη, ακόμη και αν δεν είναι καταγεγραμμένη, από τη σκοπιά της διεκδίκησης της πλήρους απελευθέρωσης, της εργατικής δημοκρατίας. Σημαίνει, ότι σήμερα περισσότερο από ποτέ, οι διεκδικήσεις στο μερικό και στο λίγο είναι καταδικασμένες σε συντριβή και η εργατική απελευθέρωση αποτελεί τη μόνη δυνατότητα και προοπτική.

Το σύστημα, μέσω της ολοκληρωτικής, ανελαστικής εκμετάλλευσης, δίνει τη δυνατότητα σε κάθε εργατική διεκδίκηση, να αποτελέσει τη σπίθα μιας συνολικής ανατρεπτικής αντίληψης και δράσης, στο βαθμό που το εργατικό κίνημα αντιτάσσει, στον άνθρωπο «μονάδα παραγωγής κέρδους» τον εργαζόμενο παραγωγό του κοινωνικού πλούτου, στη στρατευμένη στα κέρδη του κεφαλαίου εκπαίδευση την κοινωνική γνώση, στην αντιπροσωπευτική διοίκηση την εργατική αυτοδιεύθυνση, σε κάθε περίπτωση την δυνατότητα του σύγχρονου ανθρώπου να διευθύνει ο ίδιος τη ζωή του, χρησιμοποιώντας όλες τις δυνατότητες της εποχής.

Από αυτήν ακριβώς την άποψη, η μάχη μας ενάντια στην επικείμενη αντιδραστική αναθεώρηση, **θα πρέπει να αναδεικνύει τη δική μας απαίτηση για αναθεώρηση διατάξεων του Σ, από την σκοπιά των συμφερόντων του εργατικού κινήματος, με κατεύθυνση τη δημιουργία μιας χάρτας δικαιωμάτων και αναγκών.** Ειδικότερα,

- I. Απάλειψη από το σύνταγμα όλων των προνομίων της εκκλησίας, της χριστιανικής και κάθε άλλης θρησκείας, κατάργηση των όρκων, καθεστώτος αγίου όρους κλπ.
- II. Κατάργηση όλων των αναφορών στο Έθνος, που συγκροτούν πηγή διαχωρισμού μεταξύ των εχόντων Ελληνική ιθαγένεια και των μεταναστών.
- III. Πλήρη κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα στους μετανάστες.
- IV. Διασφάλιση ελευθερίας έκφρασης, συναθροίσεων, απεργίας και εκδήλωσης οποιασδήποτε κοινωνικοπολιτικής διεκδίκησης και συνδικαλιστικής δράσης, χωρίς περιορισμούς. Απαγόρευση κρατικής παρέμβασης στα εργατικά σωματεία και συλλόγους.

- V. Διασφάλιση του δικαιώματος στην πληροφόρηση. Διασφάλιση του προσωπικού απορρήτου από κάθε είδους μηχανισμό.
- VI. Πραγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στην εργασία, με επίδομα ανεργίας ίσο με τον βασικό μισθό, υγεία, ασφάλιση και κοινωνική πρόνοια για όλους.
- VII. Δημόσια και δωρεάν παιδεία για όλους, με εγγυημένο από την πολιτεία κοινωνικό προσανατολισμό, ώστε το σύνολο της εργαζόμενης πλειοψηφίας να απολαμβάνει τα επιτεύγματα της τέχνης και της επιστήμης.
- VIII. Απαγόρευση οικονομικής εκμετάλλευσης του δάσους και εν γένει του φυσικού περιβάλλοντος.
- IX. Εκδίκαση του συνόλου των κακουργημάτων από μικτά ορκωτά δικαστήρια. Κατάργηση κάθε διάταξης νόμου που ποινικοποιεί το φρόνημα και την κοινωνικοπολιτική δράση, ακόμη και εάν αυτή δεν έχει καταγραφεί στο σύνταγμα.
- X. Εκλογικό σύστημα απλής αναλογικής για όλες τις εκλογές που διενεργούνται στη χώρα.
- XI. Κατάργηση της υποχρεωτικής στράτευσης και του επαγγελματικού στρατού. Πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα σε κάθε στρατευμένο. Απαγόρευση συμμετοχής ελληνικών στρατευμάτων, σε οποιαδήποτε αποστολή εκτός συνόρων.
- XII. Άμεση αποδέσμευση από την Ε.Ε. και το Ν.Α.Τ.Ο.